

Izrada nastavničkih standarda: projekt EDUCA - T

Standard zanimanja i standard kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju te programi
unapređenja kompetencija

Zagreb, 5. 7. 2021.

prof. dr. sc. Vlatka Domović, Učiteljski fakultet, Zagreb
e-mail: vlatka.domovic@ufzg.hr

Sadržaj:

1. Osnovne informacije o projektu
2. Zašto i kako smo radili?
3. Kompetencijski profil nastavnika u visokom obrazovanju
4. Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju
5. Preporuke za razvijanje i unapređivanje kompetencija na hrvatskim visokim učilištima

Osnovne informacije o projektu:

Razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na visokim učilištima

(Emphasis on developing and Upgrading of Competences for Academic Teaching (EDUCA - T))

<http://educa-t.hr>

- Sufinanciran iz Erasmus+ programa Europske unije (Ključna aktivnost 3/KA3/ - potpora provedbama reformi EHEA-a)
- Trajanje projekta: od 15. lipnja 2016. – 14. lipnja 2018. (24 mjeseca)

Policy okvir:

- **Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)** – jedan od prioriteta je kvaliteta poučavanja i učenja u visokom obrazovanju
- **Erevansko ministarsko priopćenje (2015.)** -potreba za povećanjem kvalitete i važnosti učenja i poučavanja u visokom obrazovanju
- **Izvješće o provedbi Bolonjskog procesa (2015.)** – visoka učilišta ne podupiru studentske evaluacije, samostalno učenje i primjenu ishoda učenja

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.) - poglavlje o visokom obrazovanju

Cilj 3:

„U današnjem visokoobrazovnom sustavu većina nastavnika ne prolazi posebno obrazovanje za stjecanje nastavničkih kompetencija, pa iako posjeduju ekspertizu iz struke relevantnu za nastavu koju izvode, u metodici izvođenja nastave mogu se jedino osloniti na iskustva drugih kolega ili vlastitu intuiciju ili talent. Stoga će se uvesti kontinuirano obrazovanje nastavnika putem posebno osmišljenih kolegija koji bi bili preduvjet za preuzimanje nastavničkih obveza, a i uvjet za izbor u znanstveno-nastavno zvanje.“

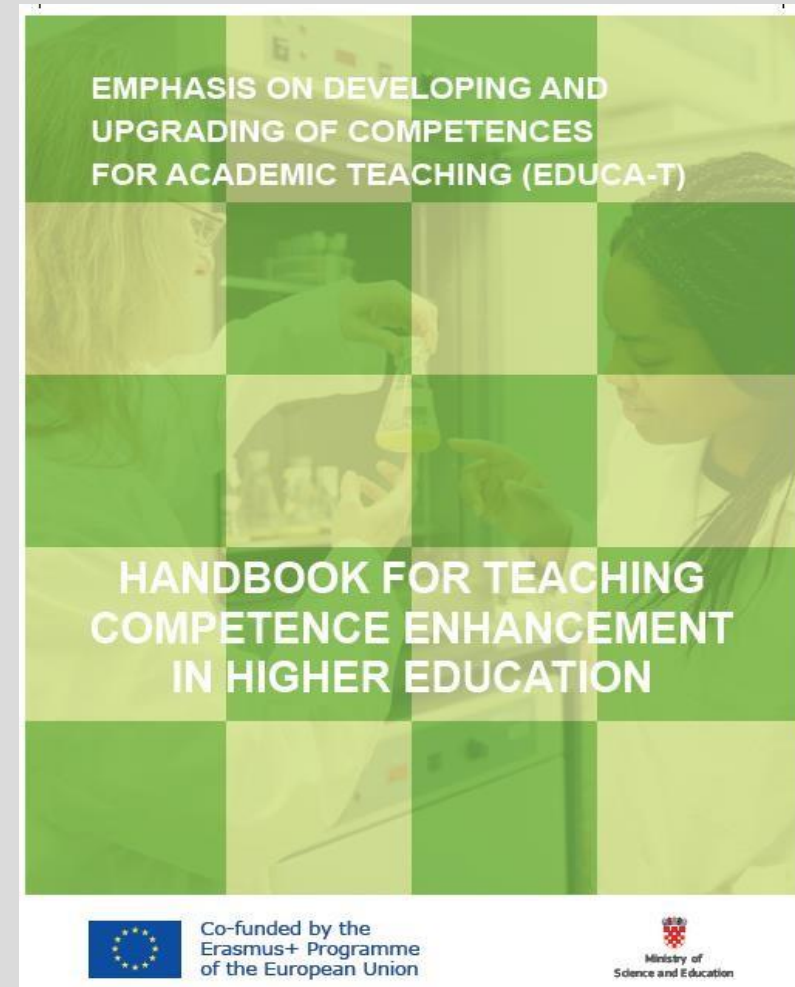
Izazovi za nastavnike u visokom obrazovanju (ESG, 2015.)

- Nova očekivanja od visokog obrazovanja
- Povećanje brojnosti i raznovrsnosti studenata
- Spoznaje obrazovnih znanosti u području visokog obrazovanja
- Pomak od poučavanja usmjerenog na nastavnika prema poučavanju usmjerenom na studente
- Vanjsko vrednovanje visokih učilišta
- Europski prostor visokog obrazovanja

Važnost nastavničkih kompetencija

„Osnaživanje kvalitete i relevantnosti učenja i poučavanja je glavna misija Europskog prostora visokog obrazovanja, pri čemu je iznimno **važno prepoznati i poduprijeti kvalitetno poučavanje te omogućiti osnaživanje kompetencija za poučavanje**”. (Yerevan Communiqué, 2015.)

Rezultat projekta: Priručnik za unapređenje kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju

Priručnik za unapređenje kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju sadrži:

- Kompetencijski profil nastavnika u visokom obrazovanju
- Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju
- Preporuke za razvijanje i unapređenje kompetencija za poučavanje na hrvatskim visokim učilištima

Profesionalna nastavnička kompetencija je dinamički sklop konceptualnih, proceduralnih i činjeničnih znanja, kognitivnih i praktičnih vještina te uvjerenja i vrijednosti čija primjena u odgovarajućem akademskom kontekstu omogućuje učinkovito djelovanje.

Odgovarajući skup profesionalnih kompetencija čini **kompetencijski profil profesionalne uloge.**

Kompetencijski profil nastavnika u visokom obrazovanju

1. Ovladanost akademskom disciplinom u funkciji nastavnog procesa
2. Profesionalnost i profesionalni razvoj nastavnika u visokom obrazovanju
3. Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju
4. Učenje i studenti
5. Planiranje, organiziranje i realiziranje nastavnog procesa
6. Vrednovanje i samovrednovanje postignuća studenata
7. Mentorski rad
8. Primjena novih tehnologija u nastavi
9. Komunikacijske i socijalne vještine

Opis kompetencijskih područja

- Teorijsko obrazloženje
- Znanje (visokoškolski nastavnik zna i razumije)
- Vještine (visokoškolski nastavnik može)
- Profesionalne vrijednosti (visokoškolski nastavnik treba)

Primjer:

Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju

Teorijsko obrazloženje:

Planiranje, razvoj i implementacija suvremenih studijskih programa temelje se na kurikulumskom pristupu. Za nastavnika u visokom obrazovanju je stoga važno da razumije teorijska ishodišta u razvoju kurikuluma i da na temelju teorijskih spoznaja može odabrati jedan ili kombinirati više pristupa u razvoju specifičnih studijskih programa. Nadalje, nastavnik treba aktivno sudjelovati u planiranju načina razvoja i razvoju studijskih programa, pri čemu se njegovo djelovanje treba temeljiti na znanstvenim spoznajama o koracima u planiranju kurikuluma i poznavanju akata visokog učilišta kojima se ovo područje regulira. Izrada kurikuluma rezultira definiranjem ishoda učenja na razini programa, predmeta i nastavnih jedinica, uz određivanje odgovarajućeg radnog opterećenja za studente, te definiranjem primjerenih načina poučavanja (iskustava učenja za studente) i načina vrednovanja ishoda učenja. Pritom je važno razumjeti koncept konstruktivnog poravnanja u studijskom programu te moći analizirati horizontalnu i vertikalnu usklađenost u kurikulumu uz primjenu adekvatnih analitičkih tehnika. Nastavnik u visokom obrazovanju treba preuzeti odgovornost za kontinuirano unapređivanje kurikuluma na svim njegovim razinama, što podrazumijeva poznavanje modela i primjenu tehnika evaluacije kurikuluma.

Primjer: Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju

Visokoškolski nastavnik zna i razumije:

- pristupe i teorijska ishodišta u razvoju kurikuluma na razini studijskog programa i predmeta
- korake u planiranju i razvoju kurikuluma
- odnose između ishoda učenja, studentskog opterećenja, načina poučavanja i vrednovanja
- koncept konstruktivnog poravnanja u studijskom programu i pojedinom kolegiju
- modele i tehnike vrednovanja kurikuluma

Primjer: Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju

Visokoškolski nastavnik **može**:

- odabrati pristup primjeren specifičnom kurikulumu
- planirati korake u razvoju specifičnog studijskog programa i participirati u pojedinim koracima
- definirati ishode učenja na razini programa, predmeta te nastavnih cjelina i jedinica
- odrediti radno opterećenje studenata
- definirati načine poučavanja (iskustva učenja za studente) i vrednovanja
- analizirati ishode učenja na razini programa i predmeta uz pomoć strukturne matrice
- upotrebljavati primjerene tehnike vrednovanja kurikuluma

Primjer: Planiranje i razvoj kurikuluma u visokom obrazovanju

Visokoškolski nastavnik **treba**:

- zagovarati razvoj studijskih programa na temelju spoznaja iz teorije kurikuluma
- svoje profesionalno djelovanje temeljiti na znanstvenim spoznajama o planiranju i razvoju kurikuluma
- nastavnu djelatnost temeljiti na pristupu usmjerenom na studente
- preuzimati odgovornost za horizontalnu i vertikalnu usklađenost u kurikulumu
- preuzimati odgovornost za kontinuirano unapređivanje kurikuluma

Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju

- Izrađen na temelju Kompetencijskog profila nastavnika u visokoškolskom obrazovanju i usklađen s Preporukama za razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na hrvatskim visokim učilištima
- Obuhvaća tri ciklusa (svaki 20 ECTS bodova)
- Za svaki predmet navedeni su: cilj, bodovna vrijednost (ECTS), očekivani ishodi učenja, oblici izvođenja nastave, primjeri načina vrednovanja ishoda učenja, predložena literatura.
- Osnova za razvoj izvedbenih kurikuluma na pojedinim sveučilištima

Prvi ciklus

Kome je namijenjen? - Polaznicima koji su na početku nastavničke karijere u visokom obrazovanju, odnosno u **suradničkim zvanjima asistent i poslijedoktorand, ali i polaznicima s više iskustva** u visokoškolskoj nastavi, koji nisu imali prilike završiti formalne oblike obrazovanja koji pripremaju za izvođenje visokoškolske nastave.

Svrha - Ovladavanje kompetencijama koje se stječu završetkom ovog ciklusa predlažu se **nužnim preduvjetom za uključivanje u nastavu u visokom obrazovanju i temeljnom pretpostavkom za stjecanje znanstveno-nastavnog, odnosno umjetničko-nastavnog zvanja docenta, ali i za stjecanje nastavnog zvanja predavača.**

Prvi ciklus

Predmeti:

1. Profesionalnost i profesionalni razvoj u visokom obrazovanju (2 ECTS)
2. Studenti i učenje (4 ECTS)
3. Nastavni proces u visokom obrazovanju (8 ECTS)
4. Vrednovanje ishoda učenja (4 ECTS)
5. Digitalne kompetencije u visokom obrazovanju (2 ECTS)

Drugi ciklus

Kome je namijenjen? - Polaznicima koji žele **nadograditi svoje kompetencije** za rad u nastavi i zainteresirani su za uključivanje u sljedeći ciklus.

Svrha – Stjecanje kompetencija za planiranje i razvoj kurikuluma u visokoškolskim ustanovama, primjenu složenih komunikacijskih vještina u profesionalnom kontekstu, dublje razumijevanje vlastite profesionalne uloge s posebnim osvrtom na akademsku čestitost i mentoriranje studenata.

Drugi ciklus

Predmeti:

1. Kurikulum u visokom obrazovanju (6 ECTS)
2. Profesionalna komunikacija (3 ECTS)
3. Profesija visokoškolskog nastavnika (2 ECTS)
4. Sustavi za e-učenje u visokom obrazovanju (2 ECTS)
5. Mentoriranje (3 ECTS)
6. Praktikum akademske discipline (4 ECTS)

Treći ciklus

Kome je namijenjen? - Polaznicima koji se žele **specijalizirati u području unapređenja nastave u visokom obrazovanju.**

Predmeti:

1. Metode istraživanja visokog obrazovanja (7 ECTS)
2. Individualne konzultacije s mentorom (3 ECTS)
3. Izrada specijalističkog rada temeljenog na rezultatima vlastita empirijskog istraživanja (10 ECTS)

Primjer: Kurikulum u visokom obrazovanju

(bodovna vrijednost: 6 ECTS, drugi ciklus)

Očekivani ishodi učenja:

Nakon ispunjenih svih obveza u predmetu polaznici će moći:

1. objasniti pristupe i korake u razvoju studijskog programa
2. sudjelovati u definiranju kompetencija na razini studijskog programa i pojedinog predmeta
3. odrediti radno opterećenje studenata za pojedini kolegij na temelju očekivanih ishoda učenja
4. analizirati ishode učenja na razini programa i predmeta uz pomoć strukturne matrice
5. interpretirati rezultate unutarnjeg i vanjskog vrednovanja programa
6. predložiti postupke za unapređivanje kvalitete studijskih programa

Primjer: Kurikulum u visokom obrazovanju

Izvođenje nastave:

- predavanja
- radionice
- prezentacije
- Projekti

Primjeri načina vrednovanja ishoda učenja:

- esej o prednostima i nedostacima primjene različitih pristupa u razvoju kurikuluma (ishod 1)
- kritički osvrt o doprinosu ishoda učenja pojedinih predmeta (kolegija) razvoju kompetencija na razini programa (ishod 2)
- opis načina određivanja ukupnog broja ECTS bodova za kolegij uz objašnjenje alokacije bodova pojedinim aktivnostima u kolegiju (ishod 3)
- izrada strukturne matrice za određeni program (ishod 4)
- istraživački projekt na temu unutarnjeg vrednovanja studijskog programa (ishodi 5 i 6)

Primjer: Kurikulum u visokom obrazovanju

Predložena literatura:

1. Bamber, V., Trowler, P., Saunders, M. & Knight, P. (2009). Enhancing Learning, Teaching, Assessment and Curriculum in Higher Education. Berkshire: Society for Research into Higher Education & Open University Press.
2. Banta, W. T., Jones, E. A. & Black, K. E. (2010). Designing Effective Assessment: Principles and Profiles of Good Practice. San Francisco: John Wiley & Sons.
3. Barnett, R. & Coate, K. (2005). Engaging the Curriculum in Higher Education. Berkshire: Society for Research into Higher Education & Open University Press.
4. Biggs, J. (2003). Teaching for Quality Learning at University. The Society for Research into Higher Education and Open University Press.
5. Biggs, J. and Kevin F. Collis, K. F. (1982). Evaluating the Quality of Learning: The SOLO Taxonomy. New York: Academic Press.
6. Darwin, S. (2016). Student Evaluation in Higher Education: Reconceptualising the Student Voice. Sprinegr.
7. Domović, V. (2009). [Kurikulum – osnovni pojmovi](#). U: Vizek Vidović, V. (ur.). Planiranje kurikuluma usmjerenoga na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. 19-32.
8. Hoidn, S. (2016). Student-Centered Learning Environments in Higher Education Classrooms. Springer.
9. Kovač, V. i Kolić-Vehovec, S. (2008). Izrada nastavnih programa prema pristupu temeljenom na ishodima učenja. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
10. Ornstein, A. C. i Hunkins, F. P. (2014). Curriculum – foundations, principles and issues. USA: Pearson and Allyn and Bacon.

Odnos okvirnog i izvedbenog kurikuluma

Okvirni kurikulum za stjecanje nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju pruža osnovu za razvoj izvedbenih kurikuluma na pojedinim sveučilištima ili na njihovim sastavnicama. Drugim riječima, institucije koje će preuzeti odgovornost za izvođenje programa za razvoj nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju mogu ga prilagoditi u skladu s vlastitim standardima.

Preporuke za razvijanje i unapređenje kompetencija za poučavanje na hrvatskim visokim učilištima

- 1. Uspostaviti transparentni pravni okvir za cjeloživotni profesionalni razvoj visokoškolskih nastavnika**
- 2. Prepoznati važnost cjeloživotnog profesionalnog razvoja visokoškolskih nastavnika kao strateškog cilja svakoga visokog učilišta i izgraditi mehanizme njegove provedbe kroz izgradnju institucijske infrastrukture**
- 3. Osigurati stjecanje temeljnih nastavničkih kompetencija za sve visokoškolske nastavnike pri ulasku u akademsku profesiju**
- 4. Kurikulum za profesionalni razvoj visokoškolskih nastavnika temeljiti na kompetencijskom profilu**
- 5. Razviti fleksibilan sustav unapređenja nastavničkih kompetencija tijekom akademske karijere**
- 6. Uspostaviti sustav kontinuiranog praćenja i evaluacije provedbe i učinaka programa za razvoj nastavničkih kompetencija**

Izazovi implementacije???

